

ERIC NYBERG:

8

Minnen från Pitsund

Förman Eric Nyberg, Broby i Skåne, avslutar i dag sina minnesanteckningar från barn- och ungdomsåren i Pitsund med att berätta om det militära övningsfältet på Pitholmsheden och den stora granitsten, som än i dag minner om denna svun-

na epok i den svenska försvarshistorien. Kanske kommer Eric Nyberg tillbaka vad det lider — han har inte så lång tid kvar till pensioneringen och kanske då får mera tid än i dag att ägna sig åt författarskapet.

PAPPA NYBERG LÄT SIG LEJAS ATT "GÖRA LUMPEN" ÅT ANDRA

Hur många av trafikanterna är det som tänker på eller vet att de färdas över historisk mark när de i dag åker till Piteå havsbad?

Pitholmsheden — ja, visst, det heter så. Och visst står det en sten vid vägen. Det är väl ungefär så man säger.

En gång — jag var då ungefär 15 år — skulle där resas en minnessten, som på vintern fraktades dit av några ifrån Hortlax. Det var en baddare till sten, som det var väldiga besvärigheter att få på plats. Bara att få av den från stendrögen, som drogs av två hästar, var ett helt företag.

På våren var där några man som arbetade på underlaget där stenen skulle stå. Småningom kom den också på plats. Texten på stenen lyder:

"Minne fr 65 års bev. d 11/9 1921 av CDB. Norrbottens fältjägare övades i vapnets bruk till fädersneslandets försvar på Pitholms hed åren 1833—1882.

— Minnesgoda fältjägare reste stenen 6/4 1924"

Någon tid innan högtidligheten med stenens invigning eller avtäckning skulle gå av stapeln hade pappa Karl Johan ärende dit och naturligtvis hängde jag med.

Det var en söndagsmorgon och pappa kom sig för att berätta ungefär detta:

— Här gjorde jag min militärövning och då såg det inte ut så här, då var det slätt alltihop.

Det blev många frågor från pojken och tydligen var det ett ämne som fängade pappas intresse för han svarade villigt. Jag fick veta att militärövningen varade i 28 dagar.

De som ville, eller hade möjlighet därtill kunde leja någon annan i tället för sig för denna tjänstgöring. Pappa hade för sin del gjort två omgångar utöver sin egen...

Hur mycket pengar fick han? 8 riksdaler Banco och en kanna brännvin, alltså 3 liter.

Vår promenad gick vidare ner mot fjärden. Det fanns då endast en stuga nere vid vattnet och den kallade vi för Lövgrens villa. Jag var absolut förbjuden att gå i dess närhet för att inte störa och jag var aldrig där.

En bit snett ovanför denna villa visade pappa mej något, som hade varit en husgrund eller en stenfot och berättade att här stod kokhuset. Man kunde tydligt se ena hörnan, det övriga var täckt av drivsand. Pappa pekade. Här var krogen, här var befälshuset och här låg manskapsbaracken. I vinkel mot kokhuset några alnar

PITHOLMS HED.
1864

1864 är angivet som år för denna bild av Pitholms hed med trupp i paraduniformer.

bort låg kruthuset. Något mer, som jag inte kommer ihåg, fanns också.

Frågor, frågor. Varför var det en krog och åt man där? Det var bara befälet som fick gå in där före middag och där fanns ingen mat.

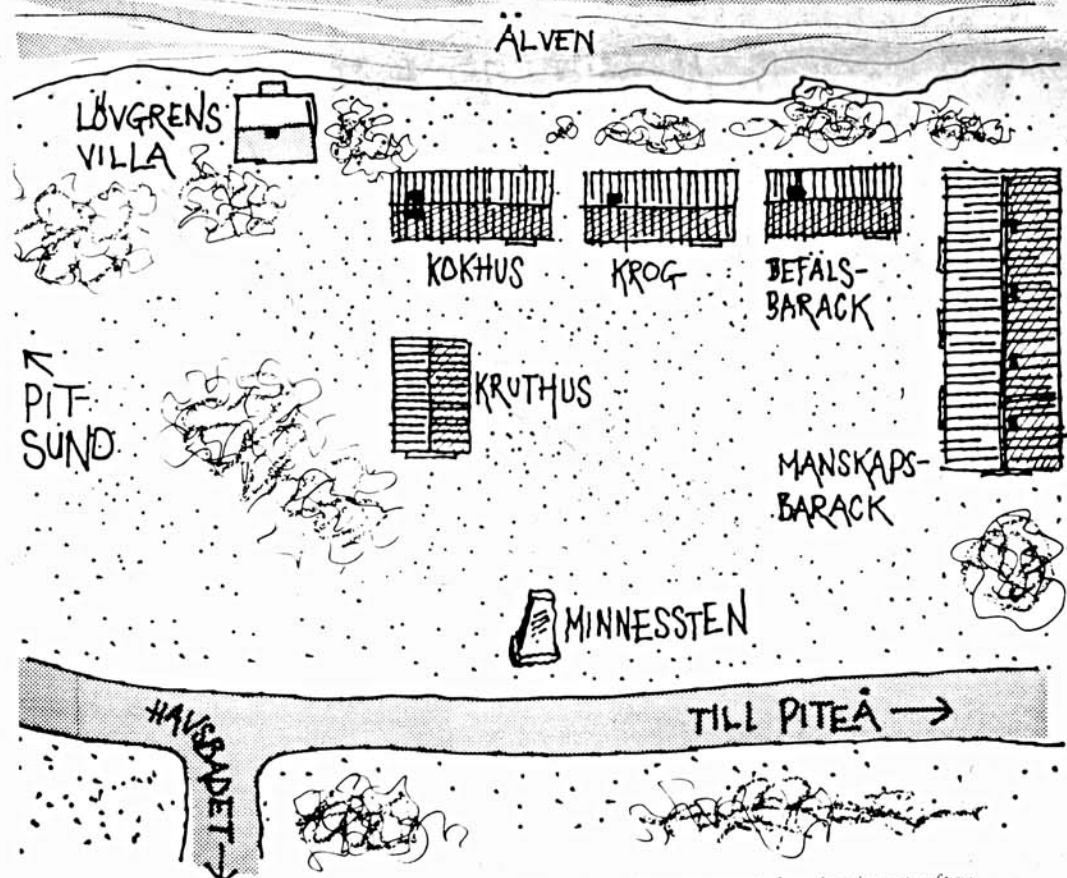
Var åt man? Varsomhelst. Man hämtade mat i kokhuset i något slags burkar och åt ute. Regnade det så gick man in i manskapsbaracken. Det var i stort sett vad jag fick ut av mitt förhör.

Den stora dagen då stenen skulle invigas kom och det var en stor händelse.

En militärörkester från Boden spelade och någon hög militär talade. Många gamla män, bland dem pappa, fanns där och det var festligt.

På senare år har jag sett hur tallskogen erövrat övningsfältet och hur stranden fyllts av sommarboningar.

Någon gång har jag väl undrat över hur många ting som kan ligga gömda i sanden på Pitholms hed.

Förläggningen på Pitholms hed sådan författaren rekonstruerat den i minnet efter faderns berättelse en gång i tiden.

Folk från Hortlax såg till att den tunga stenen kom på plats.